

NORGES HØYESTERETT

Den 28. mai 2019 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Matningsdal, Noer og Østensen Berglund i

HR-2019-1009-U, (sak nr. 19-076725SIV-HRET), sivil sak, anke over dom:

A (advokat Carl Aasland Jerstad)

B
C (advokat Harald Øglænd)

D
E (advokat Svein Erling Jensen)

mot

F (advokat Inger Marie Sunde)

avsagt slik

D O M :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens avgjørelse av sivile krav i straffesak. Anken gjelder i hovedsak lagmannsrettens domsgrunner.
- (2) Ved tiltalebeslutning utferdiget av Statsadvokatene i Rogaland ble F, født 00.00.1972, satt under tiltale for grov kroppsskade med døden til følge, jf. straffeloven (2005) § 274 første ledd, jf. § 273. Det ble sagt i tiltalevedtaket at det ville bli lagt ned påstand om erstatning og oppreisning for avdødes etterlatte.
- (3) Dalane tingrett avsa dom 8. desember 2017 med slik domsslutning:
 - «1. F, født 00.00.1972, dømmes for overtredelse av straffeloven (2005) § 274 første ledd jf § 273 til fengsel i 5-fem- år og 6-seks- måneder. Varetekt kommer til fradrag med 34-trettifire- dager jf. straffeloven 2005 § 83.
 2. F, født 00.00.1972 dømmes til å betale til sammen kr 180.000- etthundreogåttitusen-for påført (2017) inntektstap og påført (2017) tap knyttet til arbeid i hjemmet til D og E innen 2-to- uker etter forkynnelse av denne dom. F, født 00.00.1972 er erstatningsansvarlig ovenfor D og E for deres ytterligere tapsposter (fremtidig inntektstap og fremtidig tap av arbeid i hjemmet) knyttet til tap av forsørger.

3. **F, født 00.00.1972 dømmes til å betale til sammen kr 450.000- firehundreogfemtusen til B og C innen 2-to-uker etter forkynnelse av denne dom.**
4. **F, født 00.00.1972 dømmes til å betale kr 125.000- etthundreogtjuefemtusen- i oppreisningserstatning til hver av de etterlatte, D, E, B, C og A innen 2-to-uker etter forkynnelse av denne dom.»**
- (4) F anket til Gulating lagmannsrett over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, samt de sivile rettskravene tingretten pådømte.
- (5) Gulating lagmannsrett avsa dom i saken 28. juni 2018 med slik domsslutning:
- «1. **F, født 00.00.1972, dømmes for overtredelse av straffeloven (2005) § 274 første ledd jf. § 273 til fengsel i 5 – fem – år og 6 – seks – måneder. Varetekt kommer til fradrag med 34 – trettifire – dager jf. straffeloven 2005 § 83.**
2. **F, født 00.00.1972, dømmes til å betale til sammen 180 000 – etthundreogåttitusen – kroner for påført (2017) inntektstap og påført (2017) tap knyttet til arbeid i hjemmet til D og E. Oppfyllelsesfristen er 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.**
3. **F, født 00.00.1972, er erstatningsansvarlig ovenfor D og E for deres ytterligere tapsposter (fremtidig inntektstap og fremtidig tap av arbeid i hjemmet) knyttet til tap av forsørger.**
4. **F, født 00.00.1972, dømmes til å betale til sammen 450 000 – firehundreogfemtusen – kroner til B og C. Oppfyllelsesfristen er 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.**
5. **F, født 00.00.1972, dømmes til å betale 150 000 – etthundreogfemtusen – kroner i oppreisningserstatning til hver av de etterlatte, D, E, B, C og A. Oppfyllelsesfristen er 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen.»**
- (6) F anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjaldt lagmannsrettens saksbehandling og lovanvendelse.
- (7) Høyesteretts ankeutvalg tillot anken over straffekravet fremmet i beslutning 3. september 2018. De etterlatte begjærte ny behandling av de sivile kravene etter straffeprosessloven § 434 femte ledd. Den videre behandlingen av disse kravene ble ved ankeutvalgets beslutning 2. oktober 2018 utsatt inntil straffesaken var pådømt.
- (8) Høyesterett avsa dom i saken 29. november 2018 med slik domsslutning:
- «Lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves.»**
- (9) Opphevelsen er begrunnet i at Høyesterett fant at rettsbelæringen til lagretten inneholdt feil som kunne antas å ha virket inn på dommens innhold, jf. straffeprosessloven §§ 368 og 343 første ledd.
- (10) Høyesterett kom til at det var så nære prosessuelle bånd mellom straffekravet og de sivile kravene at opphevelsen også måtte få virkning for de sivile kravene.

- (11) Statsadvokatene i Rogaland fremmet deretter samme tiltalevedtak for Gulating lagmannsrett som for tidligere instanser.
- (12) Gulating lagmannsrett avsa 29. mars 2019 dom med slik domsslutning:
- «1. **F, født 00.00.1972, dømmes for overtredelse av straffeloven (2005) § 271 til en straff av fengsel i 60 – seksti – dager, hvorfra går 34 – trettifire – dager for varetekt, jf. straffeloven (2005) § 83.**
 2. **F, født 00.00.1972, frifinnes for de sivile kravene som er reist i saken.**
 3. **Ansvar for saksomkostninger idømmes ikke.»**
- (13) Ved avgjørelsen av skyldspørsmålet delte lagmannsretten seg i et flertall og et mindretall. Et flertall på fem dommere kom til at tiltalte ikke kunne domfelles i samsvar med tiltalevedtaket, men at det kunne domfelles for forsettlig kroppskrenkelse, jf. straffeloven (2005) § 271. Lagmannsrettens mindretall delte seg i to, der én meddommer kom til at tiltalte skulle domfelles i samsvar med tiltalevedtaket, mens én meddommer kom til at påtalemyndigheten fullt ut hadde ført bevis for at tiltaltes handling rammes som kroppsskade, jf. straffeloven (2005) § 273.
- (14) *A mfl.* har anket til Høyesterett. Ankene gjelder for alle etterlatte oppreisningserstatning, jf. skadeserstatningsloven § 3-5 siste ledd. I tillegg gjelder ankene fra B, C, D og Es forsørgertapserstatning, jf. skadeserstatningsloven § 3-4. Det er anket over lagmannsrettens saksbehandling, lovanvendelse og bevisvurdering.
- (15) Det er blant annet anført at lagmannsrettens domsgrunner vedrørende de sivile kravene er mangelfulle. Det er vist til at det ut fra domsgrunnene ikke er mulig å vurdere om det er foretatt en korrekt rettsanvendelse eller bevisvurdering i forbindelse med de sivile kravene.
- (16) De ankende parter har lagt ned slik påstand:
- «Punkt 2 i domsslutningen i dom fra Gulating lagmannsrett avsagt 29.03.2019 i sak 18-182584AST-GULA/AVD2, oppheves.»**
- (17) *F* har ved sin forsvarer inngitt tilsvaer. Det anføres at lagmannsrettens bevisvurdering og rettsanvendelse er riktig. Det hefter heller ikke saksbehandlingsfeil ved lagmannsrettens dom. Det vises til at domsgrunnene er grundige og utfyllende. De sivile kravene er gjengitt i dommen og frifinnelsen for kravene er inntatt i et eget punkt. Begrunnelsen for frifinnelsen for de sivile kravene må leses ut av dommen som helhet.
- (18) *F* har lagt ned slik påstand:
- «Anken forkastes.»**

- (19) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (20) Saken behandles etter tvistelovens regler, jf. straffeprosessloven § 435. Ankeutvalget kan oppheve lagmannsrettens avgjørelse der det foreligger feil som ubetinget skal tillegges virkning, jf. tvisteloven § 30-3 andre ledd bokstav c, jf. § 29-21 andre ledd bokstav c. Etter tvisteloven § 29-21 andre ledd bokstav c foreligger det en saksbehandlingsfeil som ubetinget skal tillegges virkning dersom det er mangler ved avgjørelsen som ikke kan rettes etter §§ 19-8 og 19-9, og som hindrer prøving av anken.
- (21) Ankeutvalget har kommet til at dette er tilfellet i denne saken. I saken her hadde samtlige etterlatte nedlagt påstand om oppreisningserstatning, og med unntak for A også fremsatt krav om forsørgertapserstatning. Etter at rettens flertall hadde konkludert med at det utelukkende var grunnlag for å straffedømme F for kroppskrenkelse, jf. straffeloven § 275, uttaler flertallet om det sivile kravet:

«Det følger av lagmannsrettens premisser under skyldspørsmålet at de sivile krav som er fremmet i saken ikke fører frem.»

- (22) Ut over dette er det ikke gitt noen begrunnelse for at F ble frifunnet for de sivile kravene.
- (23) Det er sikker rett at frifinnelse for straff eller nedsubsumering til et mindre alvorlig straffebud ikke er til hinder for at det i samme sak tilkjennes oppreisning og/eller erstatning som er begrunnet i et alvorligere faktum enn straffedommen bygger på. Årsaken til at de to kravene kan få forskjellig utfall i samme sak er at beviskravet er forskjellig. Mens retten ved avgjørelsen av straffekravet skal la all rimelig tvil komme tiltalte til gode, er beviskravet for sivile krav som utgangspunkt sannsynlighetsovervekt – i noen tilfeller klar sannsynlighetsovervekt.
- (24) Om lagmannsrettens begrunnelse for at F ikke kunne holdes strafferettslig ansvarlig for dødsfølgen heter det i dommen:

«Lagmannsrettens flertall er etter dette kommet til at påtalemyndigheten ikke har ført et fullt bevis for at tiltalte, en eller flere ganger, slo avdøde i hodet med knyttet hånd, slik at avdøde mistet bevisstheten og ble påført hjernehinneblødning. Det er også utelukkende disse to skadene som er å anse som skade i straffelovens forstand. Den omstendighet at fornærmede også fatalt døde, er av påtalemyndigheten anført som en uforsettlig følge som påstås omfattet av tiltaltes uaktsomhet. Etter det bevisresultat lagmannsrettens flertall har kommet frem til, er det ikke aktuelt å bebreide tiltalte denne følgen i en *strafferettslig sammenheng*.» (Uthevet her)

- (25) Når de to sitatene leses i sammenheng, kunne de isolert sett synes å indikere at lagmannsretten har bygget sin avgjørelse på at beviskravet er det samme for de to kravene. I så fall hadde det vært grunnlag for å oppheve domsslutningen punkt 2 med hjemmel i tvisteloven § 30-3 andre ledd bokstav d.
- (26) Ankeutvalget har imidlertid kommet til at opphevelsen bør skje med hjemmel i § 30-3 andre ledd bokstav c, jf. § 29-21 andre ledd bokstav c. Forskjellen i beviskrav er så velkjent at det ikke kan legges til grunn at lagmannsretten har bygget avgjørelsen på en slik rettsoppfatning. Men når avgjørelsen overhodet ikke inneholder noe om hvilket beviskrav som gjelder for det sivile kravet eller en påfølgende vurdering av om det er oppfylt, gir ikke lagmannsrettens domsgrunner Høyesterett muligheten for å prøve om lagmannsrettens rettsanvendelse er

riktig. Høyesterett vil riktignok ved en eventuell henvisning ha full kompetanse til også å prøve bevisbedømmelsen. Men da Høyesterett, i motsetning til lagmannsretten, ikke har muligheten for umiddelbar bevisførsel, vil ikke Høyesterett ha forsvarlig grunnlag for å behandle de sivile kravene.

- (27) Lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 2, med ankeforhandling må etter dette oppheves.
- (28) Dommen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens dom, domsslutningen punkt 2, med ankeforhandling oppheves.

Ragnhild Noer
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)